

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-
Podgorica, 13. maj 2015. godine

INFORMACIJA
O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DOC. DR SRĐE
POPOVIĆA NA TREĆEM MEĐUNARODNOM MINISTARSKOM IDAHO FORUMU
2015 POD NAZIVOM „OKONČANJE NASILJA I ZLOČINA IZ MRŽNJE“,
održanom od 10. do 12. maja 2015. godine u Budvi

Član Odbora za ljudska prava i slobode, doc. dr Srđa Popović učestvovao je na Trećem međunarodnom ministarskom IDAHO Forumu 2015, održanom u organizaciji Vlade Crne Gore, od 10. do 12. maja 2015. godine u Budvi.

IDAHO Forum je najvažniji događaj ove vrste u nekoj od država našeg regiona, a okupio je oko 230 učesnika. Učesnici Foruma su bili: potpredsjednici Vlade Crne Gore, ministri pravosuđa, vanjskih i unutrašnjih poslova, kulture, prosvjete, javne uprave, rada i socijalnog staranja, njihovi zamjenici i državni sekretari iz dvadeset država Evrope i Južne Afrike, predstavnici Savjeta Evrope, Evropske unije, OEBS-a, Sjedinjenih Američkih Država, Kanade, najugledniji međunarodni eksperti i predstavnici akademske zajednice, kao i članovi nevladinih i drugih organizacija koje se zalažu za ljudska prava LGBTI osoba.

Na Trećem IDAHO Forumu 2015 razmotren je dosadašnji napredak, sa ciljem unapređenja dijaloga u odnosu na pitanja nasilja i zločina motivisanih mržnjom, a zbog pripadnosti seksualnoj orijentaciji ili rodnom identitetu. Cilj Foruma je bio da se odgovori izazovu i modalitetima institucionalnog pristupa u ostvarivanju koncepta i primjeni najboljih praksi. Namjera je bila da se podstakne međusobna saradnja i zajednička akcija u borbi protiv diskriminacije LGBTI osoba, putem istraživanja, normativnih instrumenata i najboljih dostupnih operativnih programa i projekata.

Prethodno su organizovana dva IDAHO Foruma- prvi u Holandiji, 2013. godine, a drugi na Malti, 2014. godine. Na prvom ministarskom IDAHO Forumu, održanom u Hagu 16. i 17. maja 2013. godine, ministri jedanaest zemalja EU potpisali su „Poziv za sveobuhvatni pristup u LGBT politikama na nivou Evropske unije i šire“, koji je uručen Evropskoj komisiji. Kasnije je ovaj poziv proširen i podržan od strane mnogih zemalja. Pozivom je iniciran proces koordinisanih međunarodnih napora i aktivnosti u borbi protiv homofobije i transfobije na svim nivoima. Na Drugom IDAHO Forumu, održanom u Valeti 13. i 14. maja 2014. godine, akcenat je bio na osnaživanju i širenju procesa iniciranih na prethodnom ministarskom sastanku, kao i fokusiranju na pitanja poštovanja prava i sloboda LGBTI osoba u Evropi.

Tokom tri dana trajanja IDAHO Foruma 2015 organizovano je više od dvadeset događaja, među kojima su: regionalni trening za policiju i nosioce pravosudnih funkcija, 15 panel diskusija i debata na teme poput zločina iz mržnje i zločina motivisanih predrasudama, izgradnje mostova prema LGBTI zajednici, jednakosti na radnom mjestu, suprostavljanja mitovima i stereotipima, zajedničkom učenju i razmjeni najboljih praksi, kao i NVO debata.

Održana su i dva važna okrugla stola na međunarodnom i međuvladinom nivou, i to: Četrnaesti Okrugli sto Evropske vladine LGBT Focal Point mreže, koji je okupio 50 visokih

vladinih savjetnika iz zemalja Evropske unije, Evropske komisije, zemalja Regiona i Savjeta Evrope, kao i neformalni LGBTI sastanak predstavnika međunarodnih organizacija, kao što su Savjet Evrope, OEBS/ODIHR, Evropska komisija, Agencija za temeljna prava Evropske unije, UN OHCHR, UNESCO, UN WOMEN, UNICEF, ILO, WHO, UNAIDS, UNDP, Svjetska banke, OSCE and Focal Points Network.

Prvog dana događaja organizovan je regionalni trening za policiju i nosioce pravosudnih funkcija. Program treninga, u organizaciji Vlade Crne Gore i Uprave policije, okupio je 62 predstavnika policijskih i pravosudnih institucija iz Crne Gore i zemalja iz regiona (Hrvatska, Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Albanija). Fokus je bio na borbi protiv govora mržnje i nasilja nad LGBTI populacijom, motivisanog predrasudama. Trening je omogućio pristup skorašnjim podacima u ovoj oblasti i diskusiju o angažmanu zajednice i najbolje dostupne prakse za policiju i nosioce pravosudnih funkcija, kako bi se osigurala zaštita LGBTI osoba od zločina i nasilja.

Na otvaranju treninga govorili su direktor Uprave policije Crne Gore Slavko Stojanović, savjetnik predsjednika Vlade i koordinator IDAHO Foruma Jovan Kojičić, zamjenici ministara iz Bosne i Hercegovine i Albanije Mijo Krešić i Elona Hoksa, predstavica ODIHR-a Azra Junuzović, kao i Helen Kenedi (ILGA World) i Tod Brauer sa Williams Institute UCLA School of Law. Predstavnicima najprestižnijih međunarodnih institucija koje se bave ovom tematikom su istakli da se Crna Gora svrstava među zemlje koje su globalno razvile primjere najboljih praksi. Takva ocjena utemeljena je na činjenici da je Vlada Crne Gore još prije pet godina otpočela saradnju sa Williams Institute UCLA School of Law, kao jedinim na svijetu za prava seksualne orijentacije na stvaranju i razmjeni najboljih praksi u obuci policijskih službenika. Tom poduhvatu pridružili su se kasnije i Toronto policija, EGALE Kanada, Amsterdam policija i ILGA Europe, da bi danas ovaj program postao prepoznatljiv model koji Crnu Goru svrstava u red progresivnih zemalja.

Ključna poruka treninga sadržana je u stavu o neophodnosti senzibiliteta i razumijevanja policije i pravosudnih organa u postupanjima vezanim za LGBTI populaciju, što zahtijeva znanje o stvarnom životu LGBTI zajednice. Trening je bio fokusiran na praktična znanja i informacije, kako bi policijski službenici, sudije i tužiocima najbolje postupali i donosili odluke u toj materiji, oslobođeni mitova i stereotipa o LGBTI zajednici.

Prvog dana skupa, organizovan je i prvi LGBTI Biznis Forum na Balkanu. Nakon svjetskog ekonomskog Foruma u Davosu, kada je po prvi put u istoriji tog Foruma raspravljano o LGBTI pravima, ovaj Biznis Forum je organizovan kao podrška institucijama i kompanijama u promociji politike različitosti, jednakosti i pune društvene uključenosti svih na radnom mjestu i biznisu. Biznis forum je realizovan u saradnji Vlade Crne Gore sa Outleadreship iz SAD i Evrope, IBM Korporacijom, Parks - Liberi e Uguali iz Italije, kao i Njemačkom asocijacijom gej menadžera i preduzetnika Vöklinger Kreis i Američkom privrednom komorom u Crnoj Gori.

Na otvaranju LGBTI Biznis Foruma govorili su ministarka bez portfelja u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore i koordinator IDAHO Foruma Jovan Kojičić, ambasadori Holandije i Velike Britanije - Laurent Stokvis i Ian Viting, u ime ambasadorke SAD Biksi Aliu, te direktorica Američke privredne komore u Crnoj Gori Milica Dragojević i izvršna direktorica Gay Street Aliance iz Beograda Mirjana Bogdanović.

Ključna poruka Foruma je bila da su različitosti, uključujući i LGBTI osobe, dobre za biznis i za kompanije koje prepoznaju inkluzivne strategije i ostvaruju benefite na globalnom nivou. Učesnici skupa ocijenili su pozitivnim napore Vlade Crne Gore u podsticanju jedinstva svih

društvenih aktera i rad na unapređenju i stvaranju kulturnih vrijednosti i pretpostavki koje će podržati prihvatanje različitosti i ohrabriti vidljivost LGBTI osoba u zajednici i na radnom mjestu.

Na otvaranju trećeg međunarodnog ministarskog IDAHO Foruma govorio je potpredsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković. Istakao je da Crna Gora poslednjih godina bilježi značajan progres u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih prava, uključujući i LGBTI osobe i da je napravljen izvanredan pomak kada su u pitanju razumijevanje i briga državnih organa u odnosu na položaj LGBTI osoba u društvu. Uputio je na važnost nastavka odlučne borbe protiv homofobije i transfobije, kao i neophodnost uticaja na norme tradicionalnog i patrijahalnog ponašanja. Politika Vlade Crne Gore u ovoj oblasti u najkraćem glasi: “niko neće živjeti u strahu i biti nevidljiv, bez obzira na bilo koje lično svojstvo”. Ovo je ujedno i obaveza u odnosu na ustavne i zakonske garancije, ali i savremene tokove i trendove kojima je Crna Gora snažno privržen u duhu evroatlantskih integracija. Potpredsjednik Vlade je naglasio da rezultati najvećeg evropskog istraživanja o lezbejkama, gej, biseksualnim i transrodnim osobama koji otkrivaju da su strah, izolacija i diskriminacija LGBTI zajednice rasprostranjene u Evropi opominju i pozivaju na zajedničku akciju. U tom smislu, organizovan je i ovaj IDAHO Forum, koji je fokusiran na dijalog u odnosu na pitanja nasilja i zločina motivisanih mržnjom, a zbog pripadnosti seksualnoj orijentaciji ili rodnom identitetu.

Potpredsjednik Vlade Duško Marković je predstavio aktivnosti realizovane u Crnoj Gori u oblasti zaštite i promocije prava LGBTI populacije, kao što su: unapređenje zakonskih i drugih mjera, kontinuirane obuke sudija, tužilaca, policijskih službenika, branitelja ljudskih prava, aktivnosti na podizanju nivoa svijesti i otvorena podrška. Crna Gora se u svom zakonodavstvu, politikama i praksi rukovodi principima i mjerama sadržanim u Preporuci Komiteta ministara Savjeta. Unaprijeđen je Zakon o zabrani diskriminacije i Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, dopunjen je Krivični zakonik koji kao otežavajuću okolnost za odmjerenje kazne prepoznaje ukoliko je krivično djelo učinjeno iz mržnje zbog pripadnosti seksualnoj orijentaciji ili rodnom identitetu. Takođe, započet je dijalog o Registrovanom partnerstvu i namjera je da se pripremi teren i za usvajanje ovog važnog Zakona. Marković je podsjetio da je sve navedeno doprinijelo da Crna Gora na prošlogodišnjem IDAHO Forumu ponese, zajedno sa Maltom, epitet najuspješnije politike u ovoj oblasti. U prilog tome, govori i činjenica da je Crna Gora ove godine domaćin ovog prestižnog evropskog skupa.

Potpredsjednik Marković je istakao da je neophodno voditi računa o realnim potrebama LGBTI zajednice, što zahtijeva kontinuirani rad na preispitivanju društvenih stavova i suočavanje sa stereotipima i predrasudama koje su usmjerene protiv LGBTI osoba. Zaključio da je Crna Gora nedvosmisleno posvećena poštovanju univerzalnih ljudskih prava, izgradnji društva koje će poštovati različitosti i zajedničkoj akciji u borbi protiv diskriminacije ove populacije.

Drugog dana IDAHO Foruma, učesnicima se obratio Igor Lukšić, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija. Činjenicu da se treći po redu IDAHO Forum organizuje u Crnoj Gori doživljava kao veoma značajnu potvrdu rezultata Crne Gore na planu postignutog visokog stepena demokratizacije društva i sprovedenih reformi u oblasti poštovanja i unapređenja ljudskih prava i zaštite od diskriminacije. Ove reforme su prepoznate i pozitivno ocijenjene od strane Evropske unije, Savjeta Evrope, kao i od Ujedinjenih nacija. Potpredsjednik Lukšić je ukazao na najznačajnije aktivnosti koje su na planu borbe protiv homofobije i transfobije preduzete u Crnoj Gori u prethodnom dvogodišnjem periodu. Osim unapređenja zakonodavne regulative, donešena je Strategija unapređenja kvaliteta života LGBT osoba za period 2013-2018. godine, kojom se definiše sistematski pristup, te analizom različitih oblika homofobičnog/transfobičnog ponašanja, a u saradnji sa civilnim društvom i sa međunarodnim

ekspertima, definišu konkretne mjere za borbu protiv homofobije i transfobije. Podsjetio je da je Vlada Crne Gore obrazovala Savjet za zaštitu od diskriminacije čiji je predsjednik, a u čijem radu učestvuje pet resornih ministara, savjetnik predsjednika Vlade i predstavnici civilnog društva. Osnovni zadatak ovog tijela je suzbijanje svih oblika diskriminacije i afirmacija antidiskriminatorne politike u Crnoj Gori.

Potpredsjednik Vlade Igor Lukšić je podsjetio da su Crna Gora i Hrvatska, u oktobru 2013. godine, potpisale Zajedničku izjavu o borbi protiv transfobije i homofobije, koja predstavlja značajan iskorak u cilju jačanja zajedničke saradnje usmjerene ka unaprjeđenju jednakosti, promovisanju različitosti i borbe protiv diskriminacije. Crna Gora je, u istom mjesecu, bila domaćin XI sastanka neformalne LGBT Focal Point mreže predstavnika evropskih vlada na kome je učešće uzelo sedamnaest zemalja, kao i brojni predstavnici međunarodnih organizacija. Ukazao je da je Crna Gora članica tzv. Core grupe za prava LGBT osoba, koja djeluje u sklopu Ujedinjenih nacija u Njujorku. Takođe, Crna Gora je bila u grupi prijatelja tzv. SOGI rezolucije (Rezolucije o seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu), usvojene u septembru prošle godine na Savjetu za ljudska prava. Rezolucija predstavlja važan korak ka potvrđivanju jednog od osnovnih principa na kojem se temelji UN – da su svi jednaki u dostojanstvu i ljudskim pravima, tj. da su diskriminacija i nasilje po bilo kom osnovu, a naročito prema LGBT osobama, neprihvatljivi.

Potpredsjednik Lukšić je zaključio da rezultati koje je Crna Gora ostvarila na planu borbe protiv homofobije i transfobije, a koji su zapaženi na prethodnom IDAHO Forumu, predstavljaju podstrek za nastavak aktivnosti u predmetnoj oblasti, kako na državnom, tako i na međunarodnom nivou.

Vlada Crne Gore organizacijom IDAHO foruma je potvrdila svoja zalaganja za jednak inkluzivan socijalni život svih građana i nastojanja za prihvatanje LGBTI osoba u društvu. Učesnici Forumu su bili saglasni u ocjeni da se od mitova i stereotipa koji pogađaju LGBTI osobe i krše njihova osnovna ljudska prava i slobode najbolje odbraniti činjenicama, na taj način razbijati barijere i omogućiti bezbjedan i normalan život pripadnicima ove populacije.

**ČLAN ODBORA ZA
LJUDSKA PRAVA I SLOBODE**
doc. dr Srđa Popović